

Pasji nos – čudež narave 2

Od teorije k praksi – Iskanje igrač 2

Osvežimo spomin

V pretekli številki smo poudarili, da skrbniki moramo poskrbeti, da bo sam koncept nosnega dela psu nudil zabavo in sprostitvev, zato pri učenju dela z nosom delujemo izključno pozitivno, strpno, držimo se stopenj in nismo pametnejši od pasjega smrčka.

Nikakor ne smemo pozabiti, da pasji smrček potrebuje najprej učenje, nato utrjevanje in vajo in da celoten proces poteka korak za korakom. Preskakovanje stopenj ni priporočljivo. Zgolj številne izkušnje in delo bodo odlični, a še zmeraj nekoliko povprečen pasji nos oblikovale v vrhunsko orodje za detekcijo. Da bo učni proces resnično zabaven se bomo držali nekaterih parametrov, ki nam bodo omogočili optimalizacijo procesa.

Nadalje smo se ustavili še pri kratkem opis prvega parametra, ki vpliva na sam proces učenja iskanja igrač. Poimenovali smo ga skrb za izbor primerne *Prostora, lokacije*. Poudarili smo, kako pomembno je, da v začetnih stopnjah učenja iskanja igrač skrbnik poskrbi za čim manj motečih elementov. Le-te dodaja postopoma in preiščeno, najbolje enega za drugim. Na primer, iz okolja kjer ni veliko kužkov preselimo aktivnost iskanja v okolje, kjer smo prepričani, da so psi pod nadzorom – na vadišče, nato se podamo v okolje, ki je precej hrupno, nato tam kjer so moteči vonji (pognojeno) in za vsako dodajanje motečega elementa nekoliko znižamo zahtevnost samega iskanja – naše vodilo naj bo uspešen kuža (tisti, ki je nagrajen s samostojno najdbo njemu ljube igrače).

Dejavniki/parametri za učinkovitost iskanja

Razen obljudenosti prostora je pomemben dejavnik, ki botruje uspešnosti pri iskanju tudi ...

... poraščenost, prehodnost, pokritost terena.

Gotovo bo neizkušenemu kužku lažje začeti z iskanjem igrače tam, kjer ne bo potreboval še dodatnega miselnega in seveda tudi fizičnega napora pri premagovanju raznolikih težav, ki nastanejo zaradi same konfiguracije iskalnega področja. Oteževalne okoliščine iskanja igrače, ki se jim v začetnih stopnjah

A. Imäi Z.

poskušamo izogniti so na primer visoka trava, pognojen travnik, sneg ali zaradi obilice dežja stoječa voda, težko prehodno (celo neprehodno) rastje, trnji, robidovje, vrtače, udori in podobno. Naštete (in še kakšne dodatne) oteževalne okoliščine bomo dodajali sorazmerno z motivacijo in izkušnostjo pasjega smrčka. Na samem začetku pa poskrbimo za mirno, pokošeno zelenico, ki nam bo omogočala optimalizacijo učenega procesa dela z nosom.

Pozneje za izkušen pasji smrček ovir ni ali pa so le-te tako minimalne, da jih kuža z lahkoto obvlada oz. ignorira. Izkušenega in v iskanje osredotočenega psa ne motijo elementih okolja (sprehajalci, prometna sredstva, psi, ostale živali, zvoki itn.) in ne poraščenost. Izkušen in motiviran smrček bo vohljaval in iskal mimo čisto vsega – s samo enim ciljem izslediti tisto, kar ima najraje – igračo.

Vremenski pogoji

Tisto, kar ljudje poimenujemo kot idealne vremenske razmere za nas, niso nujno vremenske razmere, ki bi jih pasji smrček označil za oh in sploh pogoje. Ravno zato je koristno poznavanje vsaj osnovnih vplivov, ki jih imajo vremenske razmere na proces iskanja pri psu.

Veter

Veter je pasjemu nosu pri iskanju lahko bodisi zaveznik in pomočnik bodisi močan nasprotnik. Pri tem imam ponovno v mislih smrčka začetnika in ne prekaljenega, izkušenega vohljača. Slednji se je s treningi, delom naučil s pridom izkoristiti prav vsako sapico, le-ta ga ne uspe zavesti s prave poti. Nosku začetniku pa moramo pri nabiranju izkušenj malce pomagati, da bo nekoč njegov nos nepremagljiv.

Brez odvečnega zapletanja zapišimo, da je v začetku najbolje omogočiti psu iskanje igrač v tisto smer od koder mu veter prinaša vonj najljubšega predmeta. Kuža dejansko išče v veter, veter mu prinaša vonj v smrček in s tem laže locira iskani predmet. Ravno zato moramo pred samim iskanjem igrače posvetiti pozornost smeri iz katere veter piha in s sabo nosi vonj proti pasjemu smrčku. Smer vetra seveda lahko (in jo je priporočljivo) preveriti. Osnovno vodilo pri ugotavljanju smeri vetra se glasi, da smer vetra vedno preverjamo pri tleh, saj tudi naš smrček išče pri tleh. Ni dovolj ugotovitev, da nam pri glavi pihlja iz neke smeri, kajti smer vetra pri tleh se namreč lahko popolnoma razlikuje od smeri, ki jo občutimo na obrazu pa če se to še tako smešno bere. Preverjanje smeri vetra lahko opravimo s pomočjo travice, ki jo vržemo s kakšnega metra višine in vidimo v katero smer jo odnaša, reševalci se

A. Imäi Z.

poslužujemo otroškega pudra s pomočjo katerega vidimo kam odnaša vonj čisto pri tleh, obstajajo tudi dimne tablete, ki pri gorenju kakšno minuto oddajajo sivkast dim in zato lahko nazorno opazujemo kroženje zračnih tokov ob talni površini.

Navadno se pri aktivnosti iskanja igrač zadovoljim s preprostim 'travnatim' preizkusom smeri vetra in nato pozneje, ko ima kužkov nos za seboj že precej vohalne kilometrine, smeri vetra ne posvečam posebne pozornosti, saj se kuža nauči, kako locirati predmet ne glede na raznolikost vetrnih poti. Nasprotno pa pri reševalnem delu nikoli ne pozabimo preverjati vetra, celo večkrat v času enega iskanja, saj se z optimalno pripravo psa na delo lahko bistveno skrajša čas iskanja oziroma ponesrečenca lahko najdemo veliko prej, če psu omogočimo (, če se le da in je izvedljivo) tudi s pomočjo vetra optimalno smer iskanja.

Temperatura in vlaga

Že iz izkušenj vemo, koliko težje izvajamo raznolike aktivnosti in izpolnjujemo obveznosti, bodisi fizične ali psihične, kadar pripeka sonce in nas tarejo visoke temperature. Če pomislimo na naraven cikel živali kaj hitro uvidimo, da postanejo precej bolj aktivne ob nižjih temperaturah, ob poletnih večerih in v nočeh. Dnevno svetlobo in visoke temperature navadno izkoristijo za počitek in mirovanje. In če pomislimo, da so divje živali tudi lovci, ki za izsleditev svojega plena potrebujejo razvite čute in med njimi nosi prevlado nos, potem nam bo kmalu lažje razumeti, da se vonj bolje sprošča ob jutrih in večerih. Posledično je tudi iskanje predmetov, igrač, ljudi, substanc itn. za psa lažje v omenjenih delih dneva.

Poenostavljeno lahko zapišemo, da kužki lažje lovijo molekule vonja zjutraj, zvečer ali ponoči, ker so le-te zasičene z vlago, kar omogoči bolj koncentrirane molekule vonja, ki so za psa lažje izsledljive. Pri visokih temperaturah vlaga izpareva in enako se vonji razgrajujejo v manjše delce, ki so za psa težje izsledljivi, prav tako kužki veliko energije porabijo za samo ohlajanje telesa in koncentracija na delo je veliko težja.

Iz zapisanega lahko potegnemo sklep, da našim kužkom vlaga delo nekoliko olajša, saj se molekule vonja bolje ulovijo na vohalno sluznico psa oziroma smrček, ki je vlažen. Mnogi vodniki psov, ki morajo pri delu uporabljati smrček (reševalni psi, sledarji, psi za mantrailing in drugi) redno preverjajo vlažnost pasjega smrčka in če le-ta ni dovolj vlažen mu ga navlažijo, saj je delo psov s suhim smrčkom v suhem

A. Imäi Z.

vročem vremenu zelo oteženo. To so navadno psi pri katerih ni vedno izvedljivo iskanje v pogojih, ki so čim bliže idealnim (ob jutrih in večerih, ko so temperature nekoliko prijetnejše, ko na površje lega vlaga, ko se čuti rahel vetrič – skratka tisti elementi, ki psu delo olajšajo) in iščejo tudi v vremensko zelo težkih pogojih. Če pa se le da in od takojšnjega iskanja ni odvisno življenje pograšanega ali ponesrečenega, je veliko bolj smiselno z iskanjem počakati na večera ali jutro, dobro opremljeni pa lahko iščemo tudi v nočnem času.

Pri našem začetnem delu se nam ni potrebno obremenjevati s čisto vsemi podrobnostmi, vsekakor širše poznavanje elementov, ki vplivajo na iskanje pomaga, da v začetnih stopnjah učenja iskanja igrač kužku ne zastavimo skorajda nerešljivih situacij in se ne zapletemo v nezadovoljstvo ali neuspeh.

Priporočam, da z učenjem in nato utrjevanjem iskanja igrač začenjate na prijetnih, travnatih površinah, da pihljanje vetra uporabite kužku v korist, da se dela lotevate v večini primerov zjutraj ali zvečer in da se izognete visokim temperaturam, tudi strašni nalivi nam znajo delati preglavice, prav tako kot velika suša, zato v tovrstnih oteževalnih okoliščinah vedno poskrbimo, da iskani predmet pasjemu smrčku ni pretežko skrit.

Oboroženi z informacijami o samem delovanju pasjega smrčka, o pomenu njegovega navdušenja nad igračo in sposobnostjo deliti igračo/plen z nami – skrbnikom, poznavanje elementov okolja, ki neposredno vplivajo na učinkovitost nosnega dela, pomenu naše pozitivne nastrojenosti pri nosnem delu se bomo v naslednji številki lotili procesa učenja iskanja igrač.

A. Imäi J.